

ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан: «Народнэ фронтыр хэкІыпІэхэм якъэгъотынкІэ ІэпыІэгъу зэрэхъущтыр гъэнэфагъэ»

БлэкІыгъэ тхъамафэм, мэкъуогъум и 12-м, общественнэ движениеу Урысые Народнэ фронтым изэфэсэу Москва щыкІуагъэм Адыгеим ылъэныкъокІэ хэлэжъагъ АР-м и Лышхъэу ТхъакІущынэ Аслъан. Тыгъуасэ ащ республикэ ыкІи муниципальнэ СМИ-хэм ялыкІохэм зэ-лукІэгъоу адырилагъэр ары нахыбэу зыфэгъэхыгъагъэр. Республикэм ипащэ Іофтхъабзэр зэрэкІуагъэм, Народнэ фронтым еплъыкІэу фырилэм, тапэкІэ ащ илофшІэн зэрилъэгъурэм, нэмыкІхэм къатегушылагъ, журналистхэм яупчІэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэх.



АР-м и Лышхъэ пстэумэ апэу къэбар жъугъэм иамалхэм ялыкІохэм зактыфигъаззэ, ахэм ялофшІэн еплъыкІэу фырилэр къырилотыкІыгъ. Республикэ ыкІи муниципаль-

нэ телевидениехэм, гъэзетхэм зэшІохыгъэ хъухэрэр, щыкІагъэхэр цІыфхэм зэралъагъэлэсыхэрэм узыгъэрэ-зэнэу хилъагъохэрэм, щыкІагъэхэм, нахыбэу кыыха-

гъэщын фаеу ылъытэхэрэм кыакІигъэтхыгъ. СМИ-хэр кІочІэ инэу зэрэщытхэр, хэбзэ органхэм ашлагъэр е амышлагъэр цІыфхэм зэралъагъэлэ-сыжырэм елбытыгъэу уасэ

кыызэрафашІырэр кыыхигъэщыгъ.

Нэужым ар Іофтхъабзэу зыхэлэжъагъэм кытегушылагъ. Политическэ движение зэфэ-шхъафхэр, партиехэр зэкъоу-

цохи Народнэ фронтыр зэхэ-шагъэ зэрэхъугъэр кылуагъ.

(ИкІгъух я 2-рэ н. ит).

Сурэтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

ГъэшІэгъонэу агъэкІуагъ

Мэкъуогъум и 15-м ныбжыкІэхэм я Мафэ Мыекъуапэ шыхагъэунэфыкІыгъ. Ащ ехъулэу «Майкопский DRIVE» зыфилорэ фестивалыр къэлэ паркым щыкІуагъ. Адыгэ Республикэм ныбжыкІэ ІофхэмкІэ и Комитетрэ муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрације ныбжыкІэ ІофхэмкІэ иотделрэ Іофтхъабзэм кІэщакІо фэхъугъэх.

Мафэм сыхъатыр 12-м къыщегъэжъагъэу пчыхъэм сыхъатыр 10-м нэс мэфэкІ Іофтхъабзэр кІуагъэ, ныбжыкІэхэм яуахътэ гъэшІэгъонэу зэхэцэгъагъ. Зыхэм сурэт ашыгъ, адрэхэр кушхъэфачъэхэм атесыгъэх. КъэщыкІо купхэр, орэдыло ныбжыкІэхэр, республикэм икыалэхэм ыкІи ирайонхэм къарыкІыгъэ кІэлэ-цІыкІухэр мэфэкІ концертным хэлэжъагъэх. НыбжыкІэхэу форумхэм, зэнэкъокъухэм чанэу зактышызыгъэлъагъохэрэр шІухъафтынхэмкІэ агъэшІуагъэх.

Мыекъопэ къэлэ администраци-

ем ипащэу Александр Наролиныр ныбжыкІэхэм ямэфэкІыкІэ къафэгъушІуагъ. Къэбарлгыгъэлэс амалхэу республикэм иІэхэм яредактор шхъалэхэр, ахэм Іоф ащызышІэрэ журналистхэу ныбжыкІэ темэр къэзыгъэлъагъохэрэр, апшъэрэ еджапІэхэм ялыкІохэр, нэмыкІхэри зэлукІэм къырагъэблэгъагъэх. Ахэм япшъэрыл дэгъоу зэрагъэцакІэрэр комитетым итхъаматэу Къэрэтэбэнэ Мыхъамодэ кылуагъ, рэзэныгъэ тхыльхэмрэ шІухъафтынхэмрэ аритыжыгъэх.

ШХОНЧЫБЭШІЭ Рузан.

Пшъэрылхэм атегушылагъэх

УФ-м и Президент и Полномочнэ лъыкІоу Къыблэ федеральнэ шъолырым щылэ Владимир Устиновым тыгъуасэ видеоконференцие зэхэхищыгъ. Къэралыгъом ипащэ и Унашъоу «Зянэ-зятэ зимыІэжъ сабыйхэм ыкІи лъыплъэн зимыІэжъ кІэлэцІыкІухэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэр» зыфилорэр субъектхэм зэрагъэцакІэрэр ары Іофыгъоу шхъалэу зэхэсыгъом кышалатыгъэр.

Іофтхъабзэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхъакІущынэ Аслъан, федеральнэ инспектор шхъалэу Лышхъэу Адам, АР-м и Лышхъэуэр министрэхэм я Кабинетрэ я Администрације ипащэу Владислав Федоровыр, министрэхэу Мэрэтыкыо Рустемрэ

Хъуажь Аминэтрэ, нэмыкІхэри.

Владимир Устиновым кызырриуагъэмкІэ, Къыблэ федеральнэ шъолырым хэхъэрэ субъектхэм арыт учреждение 292-мэ ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ категориэхэм къахиубытэрэ кІэлэ-цІыкІу мини 7,5-рэ фэдиз ачІэс. Мыхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм ылъэныкъокІэ гумэкІыгъуагъэ къэуцу. Ахэм ашышых интернетхэм, кІэлэцІыкІу унэхэм ясанитарнэ зытет бэрэ уимыгъэрэу ТхъакІущынэ Аслъан, джаш фэдэу сабыйхэм ашхырэ гъомылапхъэхэр шапхъэхэм адимыштэхэу, ахэр зыбгъэфедэн фэе уахътэр блэкІыгъэу агъэунэфы. Ащ дакІоу тишъолыыр шыпсэурэмыш фэдэ кІэлэцІыкІу ми-

ни 6-м ехъумэ псэупІэхэр аратынхэ фаеу чэзым мы уахътэм хэтых. ЩыкІагъэу, гумэкІыгъоу щылэхэр дэгъэзыжыгъэнхэ зэрэфар, ашкІэ регионхэм япашхэм пшъэдэкІыжъ зэрахыщтыр В.Устиновым къарилуагъ.

Къыблэ федеральнэ шъолырым хэхъэрэ субъектхэм экономическэ зэпхыныгъэу яІэр гъэпытэгъэным фэІорышІэрэ ассоциацием итхъаматэу агъэнэфагъ Астрахань хэкум игубернаторэу Александр Жилкиныр. Джаш фэдэу шъолырым итранспортир атракІонхэм хэхъоныгъэхэр ышІынхэм епхыгъэ Іофыгъом кызырэгъуогъэхэр тегушылагъэх, унэшъо гъэнэфагъэхэр ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Зэзэгъыныгъэм зэдыклэтхагъэх



Бизнесым ІэпыІэгъу егъэгъотыгъэнымкІэ Адыгэ Республикэм и Ассоциациерэ АР-м и Адвокатхэм япалатэрэ мы мафэхэм зэзэгъыны-

гъэм зэдыклэтхагъэх. Іофтхъабзэм къеклоллагъэх республикэм ит хъызмэтшІапІэхэм япашэхэр, Мыекъопэ къэлэ администрацием ыкІи

Адвокатхэм япалатэ яІы-клохэр.

Асоциацием и Совет итхъаматэу Пшыжъ Щамсудинэ Адвокатхэм япалатэ зэпхыны-

гъэ дыряІэным мэхъанэшхо зэриІэр ипэублэ гушыІэ къыщы-хигъэщыгъ.

— ШыІэныгъэм зэхъокІыныгъэу къызыдихьхэрэм апкъ къыкІыкІэ гумэкІыгъо зэфэшъхьафхэм талокІэ, — къыІуагъ Щамсудинэ. — Ахэр зэхэфыгъэнхэмкІэ юридическэ ІэпыІэгъу тэрэз уиІэн фае. Юристэу тихъызмэтшІапІэхэм Іоф ащызышІэхэрэм япшъэрылгъхэр агъэцакІэх, ау икту фэдизу зэкІэми алыплъэнхэ амылгэкІэуи къыхэкІы. Непэ зэзэгъыныгъэу Адвокатхэм япалатэ дэтшырэм ишІуагъэ къэкІонэу тыщэгугъы. ГумэкІыгъоу хъызмэтшІапІэхэм къащыцухэрэм ядэгъэзыжын-кІэ адвокатхэр ІэпыІэгъу афэ-

хууштых. Ахэм Іоф ащызышІэрэ цІыфхэми юридическэ ІэпыІэгъу арагъэгъотышт, фитыныгъэу яІэхэри къаухъумэщтых.

Унашъоу шыІэхэм арыгъуа-зэхэзэ, Іоф зэрэзэдашІэщтыр Адвокатхэм япалатэ ипашэу Мамый Алай къыІуагъ. Зэмы-зэгъыныгъэу къэтэджихэрэр хыкум Іофым нэмысыхэзэ дэгъэзыжыгъэныр пшъэрылгъэу зыфагъэуцужыкхэрэм зэу зэрэщыщыри ащ къыхигъэщыгъ.

Нэужым къызэІукаІагъэхэм Іоф зэрэзэдашІэщтыр къэзыушыхъатырэ Зэзэгъыныгъэм зэдыклэтхагъэх. ЯлофшІэн зэрэ-зэхашчэштми тегушыІагъэх, мурадхэр агъэуцугъэх.

ПАТЫКЪО Анет.

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан: «Народнэ фронтыр хэкІыпІэхэм якъэгъотынкІэ ІэпыІэгъу зэрэхъуштыр гъэнэфагъэ»

(Анэрэ н. къыщэжъэ).

— Къэралыгъом ищыІакІэ хэшІыкІ физиІэхэу, ащ инеуштыр мафэ ыгъэгумэкІыхэрэр Народнэ фронтым зэрипхыгъэхшъ, цІыфхэм ягумэкІыгъохэм язэшІохынкІэ ахэм шІогъэ ин къызэрратыштыр, хэкІыпІэхэм якъэгъотынкІэ ІэпыІэгъу зэрэхъуштыр гъэнэфагъэ, — къыІуагъ ащ.

УФ-м и Президентэу Владимир Путинын зэдырагъаштэу Народнэ фронтым пашэ зэрэфашІыгъэм субъектхэм ялофыгъохэр зэшІохыгъэ хуонхэмкІэ нахьыбэу гугъапІэ къызэритырэри къыхигъэщыгъ. Нэужым журналистхэм яупчІэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэх.

УпчІэ: УФ-м и Президентэу Владимир Путинын зэфэсым къызыщэгущыІэм, Урысые Народнэ фронтым икътумэ субъект пэпчъ щызэхашчэн фаеу къыІуагъ. Адыгеим ар сыдэуштыр щыгъэпсыгъэ хуушта, хэта хэхъашчхэр, хэта пэщэныгъэ дызэ-зыхъэмэ нахьышІоу о пльытэрэр?

Джэуап: Народнэ фронтым икътумэхэр зэхэщэгъэнхэ фаеу Президентым къыІуагъэшъ, ар шІокІ имыІэу гъэцэкІэгъэн фэе Іоф. Ау джыри ащ фэгъэхьыгъэу тхыль Гупчэм къафитІупщыгъэгон, шапхъэу къагъэу-цуштыр ташыгъуазэп.

УпчІэ: О уишІошыкІэ, Народнэ фронтым «Единэ Россием» исатырэ хэтхэр ара нахьыбэу хахъэмэ нахьышІур, хъауми лъэныкъуитІуми зэготхэу Іоф зэдашІэмэ нахъ фэдэ къахыштыр?

Джэуап: Республикэм и Іофхэм язытет щыгъуазэу, ыгъэгумэкІэу, гушыІэ закъоу щымытэу, Іуагъэр гъэцэкІэжыгъэ зэрэхъуштым чанэу ыуж итыштыр, лыплъэщтыр арых Народнэ фронтым хэбгъэхъанхэ фаехэр. Партиееу зисатырэ хэтымкІэ ахэр къыхэпхынхэу щытэп. Зыми хэмытэу, ау цІыфхэм ялофыгъохэм агъэгумэкІэу тилэри макІэп. Ахэм, гушыІэм пае, къоджэ псэупІэхэм адэххэу, ащылажъэхэрэри ахэтых. Ар мэкъумэщ лэжъа-кІом игумэкІыгъохэм дэгъоу ащыгъозэщт.

УпчІэ: Непэ Народнэ фронтыр общественнэ движениеу щыт. Неуш ар политическэ партия хужьын ыльэ-кІыштыр?

Джэуап: Ащ фэдэ хуоным тещыныхъэхэрэри щыІэх, ау, сз сишІошыкІэ, фронтыр партия хужьыштыт, мыхэр структурэ зэфэшъхьафыштыт. Ау тІури цІыфэу къэралыгъом щыпсэухэрэм ящыІакІэ нахьышІу зэрэхъуштыр ары зыфэлэжъэщтыр. «Единэ Россиер» кІочІэшхо зиІэу, нахьыбэр зэдэІурэ партиееу щыт. Ащ исатырэ хэтхэр Народнэ фронтым хахъэхэмэ нахьыбэу шІуагъэ къатыштыт.

УпчІэ: Къоджэ псэупІэу гупчэхэм апэІудзыгъэхэм ялофыгъохэм Народнэ фронтыр сыдэуштыр, о уишІошыкІэ, анэсын, ишІуагъэ аригъэкІын ыльэкІыштыр?

Джэуап: ЦІыф Іушэу, профессионализмэгъэ ин зыхэлгъэу, нахьыпэкІэ къызэрэсІуагъэм

тетэу, цІыфхэм ялофыгъохэм агъэгумэкІыхэрэр арых Народнэ фронтым хэтынхэ фаехэр. Ахэр «глубинэкІэ» тызэджэхэрэм ащыпсэухэрэм нахъ апэблагъэ хуонхэ альэкІыштыт. ЕтІани сыд фэдэ лъэныкъомкІи кадрэхэм якъыхэхынкІэ хэуыныгъэ умышІыным упылын фаеу сэлъыгъ. Непэ профессионализмагъэ зыхэлгъэ цІыфхэр арых зэрэдунаеу апаргэшыгъэ хуугъэр.

УпчІэ: Народнэ фронтым ишІуагъэ къышъокІынэу уцэгугъа?

Джэуап: Лъэныкъо зэфэшъхьафхэм афэгъэзагъэхэу, еплъыкІэ зэфэшъхьафхэр, идее гъэшІэгъонхэр зиІэ цІыф Іушхэм Іоф зэдашІэмэ, яшІуагъэ къызэрэкІоштым уехъырэхышъэжырэп. Ахэр лъэныкъо пэпчъ илофыгъохэм куоу тахэгъозэнымкІэ, шІыкІэхэр къыхэтхынынкІэ ІэпыІэгъу къытфэхуонхэу тэгугъэ.

УпчІэ: Народнэ фронтыр коллективэу зэхэхъагъэхэм зэхашчэмэ нахьышІоу ольыта, хъауми нэбгырэ пэпчъ изакъоу зыкыи-

гъэлыагъомэ нахъ тэрэза?

Джэуап: КъызэрэсІуагъэу, шапхъэу зэрэзэхэтшэн фаер къытфамыгъэхэу, тэ тизакъоу итхуухъан тІыэкІыштыт, ау непэ къэсІон слъэкІыштыр коллективхэми, нэбгырэ зырызхэми хахъэмэ ашІоигъоу зыкыызэрагъэлыгъуагъэр ары. Сэ къызэрэсІошІырэмкІэ, фэдэ къэралыгъом, республикэм, цІыфхэм къафэзыхыштыт пстэуми зыкыагъэлыгъон альэкІыштыт.

УпчІэ: Хэта нахъ пхырыкІынэу о пльытэрэр?

Джэуап: Мыр пхырыкІыштыт, мыдрэр къыхэзыштыт слон слъэкІыштыт. Зизакъохэми коллективхэми зэфэдэу гугъапІэ яІэу сшІошІы. Анахъ шъхьаІэр цІыфхэм яфедэ хэлъыныр ары.

Джащ фэдэу АР-м и ЛІышъхъэ хэгъэгугъу кІоцІ политикэм и Іофхэм афэгъэхыгъэ семинар-зэІукаІэу субъектхэм апшъэрэ пэщэ ІэнатІэр ащызыІыгъхэм апае Москва щыкІуагъэми хэлэжъагъ. Ащ фэгъэхыгъэ упчІэхэри журналистхэм къыратыгъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Хъэм и Іухыжынын гъунэм нагъэсыгъ

Республикэм мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ къызэритыгъэмкІэ, мэкъуогъум и 17-м ехъуллэу хъэу къагъэкІыгъэм щыщ гектар мин 11-м тІэкІу ехъоу Іуахыжыи, зэкІэ губгъохэм арылгыгъэ хъэ хъасэхэм япроцент 78-рэ аугъоижыгъ. Хъэу Іуахыжыгъэм гектар тельытэу центнер 38,8-рэ къытыгъ.

Хъэм дакІоу рапсыри республикэм ирайонхэм ащышхэм ащыІуахыжыи. ПстэумкІи рапсэу аугъоижыгъэр гектар 693-рэ, ащ гектар тельытэу центнер 17,9-рэ къытыгъ.

Хъэм и Іухыжынын апэу зыщухыгъэр Теуцожь районыр ары. Ащ къыщагъэкІыгъэ гектар

875-м изы гектар пэпчъ центнер 43,6-рэ къытыгъ. Хъэу зы гектарым къырахыжыгъэмкІэ республикэм ирайонхэм апэ ишъыгъ Красногвардейскэ районыр. Ащ шаугъоижыгъэ хъэ гектар 1620-м гектар тельытэу центнер 44,1-рэ къырахыгъ. Шэуджэн районым хъэ

гектар 2150-рэ щыІуахыжыгъ, ащ изы гектар центнер 42-рэ къытыгъ. Лэжыгъэм и Іухыжынын ошхэу къещыгъэм зэпигъэугъагъ, мэфэ ошІухэр къызэрэхэкІхэу а ІофшІэныр республикэм щылыагъэкІуатэ.

ЛІЭХЪУСЭЖЪ
Хъаджэртбый.

Пчъагъэхэм къаушыхъаты

Цыфхэм яшлошхэр зэыгъэшхэрэ Фондым социологическэ ушэ-тынхэу зэхичъэгъагъэхэм нафэ къызэрашыгъэмкIэ, къалэу Москва цыпсэуэхэрэ джыдэдэм къэралыгъо хэбзэ Iэшхъэтетэу яIэхэм ялофшакIэ егъэразэх. Арышъ, оппозицием зигъэчанэу ИнтернетымкIэ макъэ къызэрагъэлурэм лъапсэ иIэн.

Москва цыпсэуэхэрэм япроцент 56-мэ мэзаем Владимир Путиным илофшакIэ осэ дэгъу къыратыгъагъэм, мэлылфэгъум пчъагъэр процент 59-м, рейтингыр — процент 50-м нэсыгъагъ. Кризисым ыпкIэ лъагъаIэу ыIыгъыгъэм Владимир Путиным ирейтинг теуцожыгъ. Зэрэхэгъэгоу пштэмэ, непэ Президентым ирейтинг Москва шылбаг. Ащ къыгъэлагъорэр гурыт классым хахъэхэрэр, анахъу къалэхэм адэхэр, акъылыгъэ хэлъу зэрэкхохэрэр ыкIи ахэм Владимир Путиным иеплъыкIэхэм зэрадырагъаштэрэр ары.

ЗэупчIыгъэхэм япроцент 53-мэ

зэралтытагъэмкIэ, къалэу Москва имэрэу С. Собяниным иIэнэтIэ пшъэрылхэр дэгъоу егъэцакIэх, ащ ирейтинг процент 46-м нэсы. Москва дэхэр зыгъэгумэкIырэ Iофыгъохэр зэрэзэрамыгъашIэрэм кыхэкIэу М. Прохоровым пае зымакъэ зыты зышлоигъохэм япчъагъэ процент 11-м нэсэу кыелыхыгъ.

Москва икъэлэ Думэ ихэдзынкIэ москвичмэ азыныкыо нахыбэмэ партией «Единэ Россия» кыдырагъаштэ, ащ ирейтинг процент 46-м нэсы. ЫпкIэ зэрэщытыгъэм егъэпшагъэмэ, зыкIи ар кыелыхыгъэп.

Парламент партии 4-р, «Яблоко», «Гражданская платформа» зыфилохэрэр Москва икъэлэ Думэ щыпхырыкIыштыгъэх. Демократиемрэ нэкъокъонымрэ зыгъэушъомбгъу-гъэным тегъэпсыхъэгъэ политикэ реформэхэр ашIынхэ зэралъэкIыштыр ащ къеушыхъаты.

ЗэупчIыгъэхэм япроценти 2-р ары нылэп Владимир Путиным курсэу пхырищырэм пшIуеклорэ митингым зэрэхэлажъэщтыгъэр къэзылуагъэр. Къалэу Москва имэр хадзын фаеу зыхъукIэ, москвичмэ япроцентитIумэ амакъэ А. Навальнэм фатынэу къалуагъ. И. Лебедевымрэ С. Митрохинымрэ ярейтинги джащ фэдиз къабз. Ау Г. Хованская ирейтинг фэдицкIэ нахъ лъаг (проценти 8 — 9). Ар къызыхэкIырэр Москва дэхэр зыгъэгумэкIырэ Iофыгъохэм (социальнэ политикэм, ЖКХ-м япхыгъэ Iофхэм) язэшIохын, псэупIэхэм альэныкыокIэ политикэу зэрэхьэрэм охътабэрэ зэрэхэлъагъэр ары.

Лъапэу кыфекIугъ

Джэджэ районым шыпсэурэ ныом бздэжэ-шлагъэу дызэрахагъэм фэгъэхыгъэ уголовнэ Iоф АР-м хэгъэгу klocI IофхэмкIэ и Министерствэ къызэIуихыгъ.

Ныом ипчъэIупэ кыIухъэгъэ бзылфыгъэ ныбжьыкIэм дышъэу ылэзэ Iалынхэр, пшъэхъухэр къыригъэлъэгъуыгъэх. ЧIыпIэ кIын ифагъэу, ахъщэм зэрэдэгъужагъорэм кыхэкIэу пIугъэу ахэр ыцхъэу нэжэ-Iужыым кыфилотагъ. Дышъэхэр лъапIэхэу, ау сомэ мин 60-кIэ ритыштхэу ыгъэгугъагъ.

Илъэс 75-рэ зыныбжэ ныом зэхихыгъэр ышлошъ хъугъэ. Ыкыо илфыгъэ ыгъэгущонэу ыIуи, фиугъоигъэ ахъщэмкIэ «дышъэхэр» бзылфыгъэм кышцищфыгъэх. Пчыхъэм кIалэр янэжэ дэжэ кызэкIом ылъэгъугъэр хыалэмэ, — зэпэжыужыгъэу къежэщтыгъэ шIухъафтынхэр нэпIхэу кычIэкIыгъэх. Сомэ мин 60 зыфитыгъэ Iалынхэмрэ пшъэхъухэмрэ зэкIэмкIи зы мин ауасэми ары.

АР-м хэгъэгу klocI IофхэмкIэ и Министерствэ илофшIэхэм бздэжэшлагъэ зезыхъэгъэ бзылфыгъэм исурэт зэхагъэуцуагъэу лъэхъух. Мыщ фэдэ гумэкIыгъохэм шъуахэмыфэным фэшI сакъыныгъэ кызэхъужыгъэфэнэу полицием илофшIэхэр кышбоджэ.

• Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр • Къэбарыклэхэр •

ПСАУНЫГЪ

Къэлэ IэзапIэхэр джы ащэкIэх



Псауныгъэр къэухъумэгъэ-ным икъулыкъу аужырэ илъэсхэм хэбхоньгъэхэр ышIыгъэх лъэныкыо зэфэхъафхэмкIэ. Республикэм имедицинэ учреждениехэм мылкъушхо зыпIухъэгъэ гъэцэкIэжын IофшIэнхэр ащыкIуагъэх, аматериальнэ-техническэ зытети хэпшыкIэу хэхъуагъ. Ау сыд фэдиз оборудование пщэфэу ачIэбгъэуцуагъэми, ахэм Iоф арызышIэштхэр, специалистэу IэзапIэхэм ящыкIагъэр амыгъотымэ, IофшIэныр о узэрфаеу зэхэпщэныр, цыфхэм медицинэ IэпыIэгъу тэрэз ыкIи игъом ар ябгъэгъотыныр кIын мэхъу. Джары медицинэ кыулыкъу ипашэхэм сыдыгъуи мыщ щылэжъэштхэм (кадрэхэм) ягъэхъазырын Iофыгъо шъхъалэхэм зыкIахалытэрэр.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ иаужырэ коллегие министрэу Мэрэтыкыо Рустем къызэрэщыIуагъэмкIэ, мы кыулыкъу непэ врач 1545-рэ щэлажъэ. 1996-рэ илъэсым Урысые Федерацием и Правительствэ бухэсыгъэ шапхъэхэм

къызэрэдалтытэрэмкIэ, медицинэ фэIо-фашIэхэр ифэшъуашэм тетэу гъэцэкIэгъэнхэм фэшI нэбгырэ мини 10-м врач 41-рэ ящыкIагъэу ары. Арэу зыхъукIэ, тиреспубликэу нэбгырэ 442451-рэ зыщыпсэурэм врач 1805-рэ щылэжъэн фае. А шапхъэхэм уакъыпкырыкIымэ, мы кыулыкъу непэ джыри врач 260-рэ ищыкIагъ.

Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ информатизационкIэ ыкIи кыулыкъу нахышIоу зэхэцэгъэнымкIэ и Гупчэ научнэ-ушэтэкIо институт врачэу хэти ищыкIэгъэн ылъэкIыштыр къызэрэпIыгъэтт шIыкIэу (методикэу) кыхыхыгъэр чIыпIэхэм алгигъэлэсыгъ. А шIыкIэм тетэу къэпIыгъэн хъумэ, министрэм къызэриIорэмкIэ, 2013-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м ехъулэу республикэ кыулыкъу врач 364-рэ ищыкIагъэр.

Анахыбэу зыщыкIэхэрэ специалистхэу коллгием кышчыхагъэщыгъэхэр амбулаторнэ-поликлиникэ учреждениехэмкIэ — терапевтхэр, педиатрхэр, инфекционистхэр, неврологхэр, оториноларингологхэр, наркологхэр, онкологхэр, офтальмологхэр, эндокринологхэр, травматологхэр. Стационар учреждениехэр пштэхэмэ — анестезиолог-реаниматологхэр, фтизиатрхэр, травматолог-ортопедхэр, инфекционистхэр, психиатрхэр.

Мыхэм анэмыкIэу министрэм кыхыхыгъэщыгъэ клиническэ лабораторнэ диагностикэмкIэ врачхэр, IэпыIэгъу псынклэм щылэжъэрэ врачхэр, рентгенологхэр, судебнэ-медицинскэ экспертхэр, паталогоанатомхэр зэрымыхъухэрэр.

Бэрэ игугъу къэтшIыгъэ къоджэ псэупIэхэм Iоф ащызышIэнхэу кIохэрэ врач ныбжьыкIэхэм (зыныбжэ илъэс 35-м нэсыхэрэр) сомэ миллион зырыз зытыгъоу аратэу 2012-рэ илъэсым зауэблэм, специалист ныбжьыкIэхэмкIэ гумэкIыгъоу районхэм ащылэхэр щыгъэзыягъэ зэрэхъугъэм. А илъэсым кыкIокI врач 144-мэ миллион зырыз аратыгъэ шIокI зымыIэ медицинэ страхованиемкIэ Урысые Федерацием ифонд имылыкъу кыхэкIэу. Ау ащ дакIоу гумэкIыгъоу къэуцугъэр къэлэ поликлиникэхэм ащылэжъэрэ врачхэм хэпшIыкIэу къызэрашIагъэр ары. Къэ-шъошIэжыымэ, участкэхэм япхыгъэу лэжърэ врачхэмрэ медсестрахэмрэ ялэжъапкIэ къызалэтым, сымэджэщхэм ачIэтхэм ащыщыбэхэм поликлиникэхэм загъази, ащ епхыгъэу гумэкIыгъохэр щыIагъэх. Мары джыри къуаджэхэм ащылэжъэштхэр рагъэкъугъэ аIозэ, поликлиникэхэм ачIэтын фэе врачхэр имыкыужы хъугъэ. Ары поликлиникэхэм ащыщхэм джыри чэзыу кIыхъэхэр ачIэплэгъонхэр къызыхэкIырэр. Ащ фэдэ бэрэ ушырехъылIэ травматологиемкIэ къэлэ поликлиникэм. Мыщи чIагъэуцуагъэ



электроннэ регистратурэр, ау аппаратым джыри Iоф ышIэгорэл.

Врач ныбжьыкIэу къоджэ псэупIэхэм (къэлэ шъуашэ зилэ поселкэхэри джы ащ кыхагъэхъанхэу щыгъэх) ащылэжъэнхэу кIохэрэм сомэ миллион зырыз ятыгъэныр мы илъэсми лъагъэ-кIотэнэу ары. Ау Урысые Федерацием и Законэу «ШIокI зымыIэ медицинэ страхованием фэгъэхыгъэ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэу фашIыгъэм къызэрэдилытэрэмкIэ, специалист ныбжьыкIэхэм зытыгъоу аратыгъэ миллионыр Федеральнэ фондхэмрэ чIыпIэ бюджетхэмрэ зэхагъахъозэ ашIышт. 2013-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм ибюджет кышчы-дэлытагъэ врач 10-у къоджэ псэупIэхэм ащылэжъэнэу кIоштхэм аратышт миллион зырызым пае миллионитф, шIокI зымыIэ медицинэ страхованиемкIэ Федеральнэ фондми — миллионитф.

Сыда мы лъэхъаным республикэм шашIэрэр медицинэ IофышIэхэмкIэ шыкIагъэу ялэр дэгъэзыжыгъэным фэшI? Пчъагъэхэм джыри зафэдгъэ-зэн. Мы упчIэм иджэуапэу министрэм къызэрэхигъэщы-рэмкIэ, Урысыем иапшъэрэ еджэпIэ шъхъалэхэм клиническэ интернатурэмрэ ординатурэмрэ къазыщаухыгъэм ыуж специалист ныбжьыкIэ 65-мэ республикэм иIэзэпIэ зэфэшъ-хъафхэм Iоф ашашIэу рагъэ-жыагъ. Джыри клиническэ ин-

тернатурэм специалист 53-рэ, ординатурэм нэбгырэ 11 ащеджэх 2012-рэ илъэсым агъэ-кIуагъэхэу. Интернатурэр, ординатурэр къэзыухыгъэ врач 92-мэ мы илъэсым республикэм IофшIэныр щырагъэжъэнэу щыт. Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ лъэлэу тхылъэу агъэхыгъэм кышчIо республикэр анахъ зыщыкIэрэ специалистхэм Урысыем иапшъэрэ медицинэ еджапIэхэм интернатурэр, ординатурэр джыри нэбгырэ 70-мэ ашарагъэкIунымкIэ IэпыIэгъу къафэхъунхэу. Ахэм ахэтых педиатрием, фтизиатрием щылэжъэштхэр, анестезиологир, реаниматологиер, нэмыкIэхэри.

Республикэ министрствэм изичэзыу коллегие Мэрэтыкыо Рустем къызэрэщыIуагъэу, 2012-рэ илъэсым ичъэпыогъу мазэ аухэсыгъэ программэу «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ икыулыкъу илофшIэхэм ягъэхъазырын» зыфиIоу 2013 — 2018-рэ илъэхэм ателытагъэм кышчыгъэнэфэгъэ Iофшъабзэхэр зэшIохыгъэх хъумэ, врачхэр ыкIи гурыт медицинэ IофышIэхэр тимедицинэ учреждениехэм икыоу ачIэтынхэмкIэ амалышIухэр щылэштых.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт.

Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан тырихыгъэх.

Владимир МИГИДЮК.

**Адыгэ Республикэм
ЮфшІэнымкІэ инспекције**

КЪЭРДЭН Зар.
Экономикэ шІэныгъэхэм-
кІэ кандидат.



Ныхэм афэсэтхы

Гыбзэ-нэпсыр тичэц Исэу,
Хьазаб хьылгэм тэ тыкхъуи,
Ны тхьамыкIэр Iэбэ-гъабэу,
Бгъэшъо пцIанэм тыщипIугъи.
Тыдэ кыкIи кьаиц кьопилIым,
НыбжыкIитIур зэкIыричи?
Кушгъэ фабэм хэлъ сабыим
Хьазаб машIор кьытырикIи?

ЧыпIэ хьылгэм уичыхъагъэу,
Мыжъосынэу о укъэнэ.
Нэгур кIыфэу, осым фэдэу,
Щагу нэкIым укъыдэнэ.
Къэуэмзэхмэ ошъогу ихъуантIэр
ГушIоу тыгъэр кьепсыжына?
УимыIэжымэ псэогу закъор
Лъапсэу уиIэр лъыкIотэнэ?

Гур нэххъэеу нэр джы пльэна?
Плъэ кIэмыкIэу тэ укIона?
НитIур нэпсым ристыкIыи,
Ежэь стафэу къэнэжыгъи.
Iэшхъэ закъоу, кьурэ джаишъоу,
Унэ нэкIыр кьэоплхъы.
Зышхъэ закъоу кIыбыр нэкIэу,
Сабый быныр кьыплгъэхэнэ.

КIышгъо пцIанэр нэпс цыугъэм,
Мэшио бзыйкIэ пхырестыкIы.
Нигъэсыгъэу кьупишхъэ кIоцIым,
Шыблэ машIоу кьыицхъуишIэ.
Къэуцъыи. Бжыхъэр къэкIо.
Псы кьыугъэу огур шIоркыи.
КIэшъуикIэ кIыр кьыитфэкIо,
Игъо кьэсыиш, ар мэгуишIо.

Чыиф унэу кIыб ебагъэм
Бгъэнэу телъыр кIэогъэпцы.
Иптэкъуагъэиш, цыбзэжэ нэдым
Орзэжэ шкьуафэу кIэогъэпцы.
Сыд кьэхъугъи, сижыбгъэжэ!
Унэжэ цыкIур емьутэкIыба!
Зэ зэкIакIуи о Iэсэжыба!
Бын-унагъом пIэжэ техыжыба!
Зэ кьэгъыры, узыр цыишхъу,
Зэ кьэхъаицэ, жьыр фимыкьоу,

Зэ кьэIасэ, Iэр кьыицафэу,
Зэ кьыкIэицтэ зыфэмIажэу.
ТэмэжыитIур зэкIишхъыгъэу,
ЗыкьэIэты бжыхъэжэ жьыбгъэм.
Лъэкъэжэ кIыхъэр кIуишхъагъэу,
Зыфырегъэхъы хьакIэу пчыкIэм.

Нэплгъэу закъуи уримгъафэу,
ПчыкIэр псынIкIэу мэкIодыжыи.
Шыблэжэ блогъор кьэуицыгъэу,
Огу шIоркыи зэхэбхъы.
Къэгъолгъэхъиш огу кIыфыишъор,
Чыльгэм шъабэу кьелуишъаишъэ.
Зэдыхъыиш зигъогу занкIэр,
Чэфэу IапIыр зэраицкIы.

Оицым осыр кьыкIэлгъэкIошъ,
Щагу тепIаджэжэ зытырехъо.
Ны тхьамыкIэр кьэтэдэжыгъэишъ,
Пчъэблэ нэзым пIуаблэр Iуехъо.
Сабый цыкIуэхэм афэсакIэу,
ЧыхIэн цыпэр кIеупкIэжыи.
Жьыр фимыкьоу гур кIэзэыгъэ.
Хьакъушэ лъапсэм ар екIужыи.

Жьыр мэшъуи кIыр кьэсыгъэишъ,
Губжынагъэу осыр кьепхъы.
Пхъэу кьэнагъэр кьэмэкIагъэишъ,
Ны тхьамыкIэм ар кьеплхъы.
Лъынтфэ оджэ лъыр кьаицэжыишъ,
ШыкIэпцынэу кьэтхъаусыхъ,
Нэбзый гъыбзэр зэбгырецыишъ,
Пшэсэн стырэу зыкьыуеицкIы.

Лъфыгъэр лъапIэ — гъогур хьылгэ,
Хьылгэ дэдэу пшъхъэ охъыжыи.
Сабый быныр о кьыплгъэплгэ,
IапIэ шъабэр кьыуаицкIы.
Хъэдэн цуакъэр зэкIатхъыгъэишъ,
Лъэпэ пцIанэр ихъуантIэу кьещы.
Къесыр осыр кьэлгъэишъыгъэишъ,
Лъэс лъагъор чIеухъумэ.

Бын тхьамыкIэр угу о кьэкIэмэ,
ПхъэIапIэ хьылгэр пцэгъуишъыи.
Лъакъор лъэишэу о кьэпIэтыгъэ,
Лъакъор лъэишэу о кьэпIэтыгъэ,

Къоджэ гъогум утехъаишъы.
Нэфсэт цыкIур о кьыоажыишъ,
Шхьаныгъуицхъэм кьеплхъыишъ Iут.
ТэкIу шIэ кьэси пшъхъэ оIэтыишъ,
Лъэбэкъу пчъагъэр кьэолгъыт.

О умакъэ зэхыхъыгъэишъ,
Гъэтхэ тыгъэу уакъыфепсы.
УишIулгъэуи джэнэт лъапIэишъ,
Ифэбагъи о огоишъ.
Уибыдзашъоу бгъаишъом кIэлгъым,
ПсынэкIэчъу уелуишъаишъэ.
IупишIэ шъабэу нэкIуишъом нэсрэм,
Чъыме IэишIур аиц кьыреты.

Сыд фишIэна чъыем хэтэу,
Осыцэ стырэу огуи кьэхэр?
Сыд фишIэна куаишъом телгъэу,
Хьазаб машIоу чыльгэм тетыр?
Зэо Iугъом кьыишхъэрэлгъыишъ,
Тыгъэр гъыгъэ кьыитфеплхъыи.
Чыльгэм лъыпсыкIэ зегъэишъокIыишъ,
Тыркъо хьылгэм егъэгъызы.

Гугъэ иныр псыхъо кIуачIи,
ПсычIэ мыжъоу, псым уепсыхъэ,
Ппсэ зыхъгъыр уицIыгу лъапI,
Къэбгъэгъуишъэр уибын лъапI.
Псыхъор кьуишхъэм дэчъэежыба?
МашIор лъэишэп хэт фэлIона?
Нарт нитIур кьэицынэна?
Нарт IэнишъитIур джы кьэишъына?

Зэ уикIасэр нэм кьыкIэлгъэ,
Лъыр кьыкIэчъэу осым хэлгъэу
ЗыкьэIэты, кьыпIоплгъэжыишъ,
Зэхфэжыи шхъэр шIозыгъэу.
«Чыльгэ лъапIэр сыбгъэишъыишъ,
СишIулгъэуи лъым циткIужыи.
СичIыгу лъапIэ ным ычIыпIэишъ,
Шъуицымыгъуишъу кьэрэнэжыи!»

КIуачIэр макIэишъ, гур кьэмакIэ,
Заор гъаблэишъ, лъакъор кIэкIыишъ.
Шхъэр кьэуназэишъ, узэхфэ
Хъадэгъу чъыем ухелъаишъо.

Хэт нэсына уиджэмакъэ?
Хэт фэклIона уицхъэлгъэуи?
Хэт ышIэна уицылыкIи?
Хэт кьэплгъэна уалгъэныкьуи?

Тыгъэжэ жьыбгъэр нахъ кьэлгъэишъы,
ГухэкI псалгъэр кьыпфегъэсы.
УипкIыхъапIэ кьэишъыпкъэжыи.
Псэогу лъапIэм уебгынэжыи.
Чыи ыкIуачIэу умыгъэгъуишъ
ПкIэишъэ тхъапэу укъэIэты.
КIочIэ ишъэфэу кьыишхъыгъэжэ
Лъэтемытэу укъэхъыжыи.

Iугъо гъогухэр кьызэпичэу,
ПкIыжыгъэ тхъапэр кьыпфэхъыжыи.
Улгъэаблэишъ пIэ кIэзэыгъэ,
«Похоронкэр» кьыуатыжыи.
А кьин мафэр мэтэ лъыгъэу
Гъаишъом итыркъоу кIыишъом кьытенэ
Чатэр шIэтэхъу, лъыпсыр кьечъэхъу,
Гуиш мэхъаджэу уахътэм ицелгъыи.

Пшъо зэокIыишъ, бжыхъэ чъэп чыишъу,
Шъэф гухэкIэу ар огъэежыи.
Сабый Iэ цыкIуэхэм пIапэ аIыгъэу,
Бгъэнышхъэ унэм о ураицэжыи.
Илгъэ кьинхэр хъотым зэрихъэу,
ТичIыгу лъапIэ нэпсыр текIыжыи.
Тибыракъ пльыжыи лъыпсыр кьы-
нычъэу
ТекIоныгъэ лъапIэр тэ кьыитфыдахы.
Сянэ сломэ, миллион пчъагъэу,

Зэошхом ибжэ аишъэ дэлгъыгъэ.
Сянэ сломэ, аиц имызакъоу,
Зы Iапигъэу, зы лъапигъэу зэдэбнагъэ.
Тягъэр сломэ, ялэжэжэжэжэ,
Къысфэмыхъу ськыгъэжэжэжэ.
Хьазаб кьинэу ныхэм аицэчыгъэр,

Шъчалгъэ цыишъу хэт кьыгъотына?
Хьазаб тхьамыкIагъоу аишъэ дэ-
лгъыгъэр
КъыфэлIотэнэу хэт фэлгъэкIына?
КъэгъэжыишъапIэ зилэм кIэуш илэнба?
Хьыишъэу апылгъыр хэт фэушъына?
Ным игунахъ анахъ лъапIэба?
ДахэкIэ, дэгъукIэ тыгу кьэрэкIыжы!
IЭШЪЫНЭ Юныс.

Гъобэкъуай.

ЦЫФЫМРЭ УАХЪТЭМРЭ

Ишуагъэ ишIагъэкIэ егъэдахэ

гъотыным, имурад лъыкIэхъа-
ным ыгъэишъырэн, нахъ егъэ-
чаны, зэкIегъаблэ. ИкIэлэгъэ-
джэ сэнэхъат кьыгъэишъып-
къэжэ, адыгабзэмрэ адыгэ
литературэмрэкIэ илгъэс 40-м
кьыкIоцI ригъэджагъэхэм ыкIи
ригъэджэхэрэм гъогу зафэ афы-
хыныр, джа лъэгъо зэныб-
жыи, ыгъэдэлорэ кьодыхэр
арымырэу, игушылэ зэхэхэу, ап-
кьырыхъэу, шысэхэмкIэ шы-
ныгъэр зилгъужыгъор агури-
гъэлоныр Аскэрбий фызэшIо-
кIы. ШIумрэ емрэ азыфагу
щэрэч имыкьу имылымыи,
дэгъум, тэрэзым фишIунхэ елгъ-
кIы. Еджэным готэу, шыпIэкIэ-
гъэпсыкIэ хабзэхэм дэгъоу
афегъасэх. Джары ригъэджа-
гъэхэми, непэ Iоф зыдишIэ-
хэрэми, ны-тыхэми, кьоджэдэ-
хэми Ожэ Аскэрбий шъхъэ-
кIафэ зыкIыфашIыишъ. Ащ

охътэпэ зэгъокI зэригъотэу
лгъэпкэ гъэзетэу «Адыгэ ма-
кьэм» тхъэишъыгъэ, ыгу кьыри-
Iорэ темэхэмкIэ, IофыгъохэмкIэ
ыкIи ишIошIэхэмкIэ гъэзете-
джэхэм адэгъуащэишъыгъэ. Ана-
хъэу ренэу инэплгъэу итхэр
ныбжыкIэхэр ары; ахэм аготэу,
шыпIэныгъэр зэрэеджэ-
плгъахэр зэхышIэу, хьугъэ-шIэгъэ
лъапсэр зилэ тхыгъэхэр, худо-
жественнэ рассказхэр, усэхэр,
тарихъ кьэбархэр, гъыбзэхэр
етхы ыкIи кьыхеуты. Иапэрэ
тхыгъэу «Гугъэ» зыфиIорэ
2008-рэ илгъэсым кьыдэкIыгъэ.
Ащ кьыкIэлгъыкIуагъ тхылы
цыкIоу «Мэзэгъо чэи» зыфиIо-
рэр, творческэ жьыкьэщэгъу гу-
апэу тхэн-усэныр зэригъоты-
рэмкIэ ар шысэ, усэхэр ыкIи рас-
сказхэр зэхэтэу кьыдэхъагъэх.

КIэлэцыкIуэхэри инэплгъэу
итых Ожым, ахэм апае уры-

сыбзэкIэ тхылыгъэ «Жалость»
ыкIи «Сэ лъытакIэ зэсэгъаишIэ»
ытхыгъэх. Ау шыпIэныгъэмкIэ
анахъ мэхъанэ зилгъэ мамыр-
ныгъэр, шхъафитныгъэр кьыг-
фидзыхыгъэхэр, ТекIоныгъэм
Хэгъэгур фызыгъэгъэх ветеран-
хэр гъуэнэчъэу илгъапIэх, лгъэ-
шъу афэраэ, ешIэ мамырны-
гъэм пелэн дышъэ зэрэчымы-
Iэр. Джары ия 5-рэ тхылы Ожэ
Аскэрбий «БлэкIыгъэ заом
иджэрпэджэжэ» цлэу зыкIыфи-
шыгъэр. Ежэ зэо мэхъаджэр
ылгъэгъугъэп (Тхъэм хэти ще-
ухъум!), зэо ужым кьэхъугъэ, ау
ащ иIэмэкъэ-лгъэмакъэ шы-
гуауэ, «заор — хьазаб», «заор
— тхьамыкIэгъо мыухыжэ»
алоу макIэп зэрэзыхыгъэр, ар
зэхезыгъэшIэгъэ тхылы ыкIи
кино пчъагъэми яджагъэ, яп-
лгъыгъэ, зэуапIэм Iутыгъэхэм
ягукъэкIыжыжыи мызэу, мы-
тлоу ахэдэлгъагъэ. Мы тхылым
рассказхэри, пьесэхэри кьыдэ-
хъагъэх.

ШIу пшIэным ыкIи шIу

плгъэгъуным хэтрэ цыфкIи
уасэу яIэр шыкIэгъэтхыгъэ
Аскэрбий итхылыкIэу бэмы-
шIэу кьыдэкIыгъэм. «Тыгъугъэ
шIулгъэу» ащ зэреджагъэр.
Тхылым ыкIышъуи, ыкIоцIи
зэрэгъэкIэрэкIэгъэ сурэтхэр
ежэ Аскэрбий ышIыгъэх. Мы
тхылыкIэм рассказхэу «Гош-
нагъо ишъэф», «Гум мастэ
хэлэмэ мэузы», «Жьыбгъэ
дыджэ», «ШIулгъэгъуишIу»,
«Людэ цыкIум игулыгъэ», «Ты-
гъугъэ шIулгъэу» ыкIи пове-
стэу «Зы бзылыфыгъэ итхыд»
кьыдэхъагъэх.

Тхылым узеджэкIэ, гъэшIэ
псынIкIи, гъэшIэ тхъагъуи зэрэ-
чымылэр, анахъ зишIугъоу,
тхъэу кьащыхъурэми кьин зэ-
рихъурэр, зэришъэчырэр, ау шъэ-
Iагъэ уилэн зэрэфар, уишъып-
кьэ бгъэгъуащэ (хэгъэкIуадэ)
зэрэмышъуцтыр, мыжъоу бды-
рэм ухэтми узэрелгъэпэожы-
щтыр, хэтрэ цыфи шIоу ышIэ-
рэм кьыухъумэу, кьызэрэкъу-
анэрэр пшIошъ егъэхъу.
Арышъ, Аскэрбий игугъэ да-
хъу джыри зэшIуишъыгъэ, тапэки
псауныгъэ иIэу, имурадышIухэр
пхыришынхэу фэсэлэ!

МАМЫРЫКЪО Нуриет.



Хэтрэ цыфкIи анахъ мэхъанэ
зилэр ежэ иамал, иакьыл ялгъы-
тыгъэу шыпIэныгъэм хэуцоныр
ыкIи фэлгъэкIырэр ышIэныр
ары. АщкIэ шысэтехыпIэу
сэлгъытэ Улапэ шыщэу, зэлъа-
шIэрэ кIэлэгъаджэу, лгъыгъэ-
ныгъэ зыфашIырэ цыф шIа-
гъоу, тхэным пылгъэу, зыкьэлэ-
мыпэ мы илгъэс зыбгъуишIым
тхылы зэфэшхъафхэр кьыпы-
кIыгъэу Ожэ Аскэрбий Рэмэ-
занэ ыкьор.

Аскэрбий ишъыпкьэ кьы-

Хьэматэ ихьышгъэ апэ къэзыгуатэу сэ зэхэсхыгъагъэр Гедыоджэ Гошхъан (аскъэлаехэр зэреджэщтыгъэхэр Кае, Бэгъушгъэ Лъэшш ыпхъу): «АскъэлэелI горэм шъэожъые цыкIу хъэ матэкIэ ыщэфыгъагъэти, Хьэмат фиусыгъагъ».

Бэгъушгъэ Марыет Каем дырегъаштэ — яунэ хульфыгъэхэр шытегушыIэхэу зэихыгъагъ. Марыет ятэ Даутэ ихьэкIагъэхэр Еутых ПакI, Бэгъушгъэ КIэрахъу, ХьэкIэко ГъучIыпс, Уджыхъу Мыхьамод, ежъ Даутэ ыш Бэгъушгъэ Исхьакъ. ЛIэу шъэожъыер зыщэфыгъэм ежъ ылтэкъуацIэ — Бэгъушгъэр ритыгъ, хъэ матэкIэ зэрищэфыгъэм ишыхъатэу Хьэмат фиусыгъ. Зезэрыхъэ хьаджэ фэгъэхьыгъэу Марыет къышIэжырэ бэ. Чабэм зэкIом игъусагъэр Хьабибэ ефэндыр ары. Мэзищэ гъогум тетыгъэх, хым зэпырыкIыгъэх. ГъомылапхъэмкIэ, псымкIэ кьин альэгъугъ, ау хьэджэ фэIо-фашIэхэр зэкIэ къагъэцкIагъэх.

«Татэ инэмаз уахътэ ныбжыи щигъэуагъэп, — еIо Марыет. — Иуни, иджэрз лэджен-къумгъан зэрыти, иамдзэ IэплэкIи шъхьафыгъэх. Бэрэ КъурIан еджэщтыгъ. Цыф шъэбагъ, гукIэгъушхо хэлтыгъ, шIу дэдэ тэ тильэгъуштыгъ. Нанэ нахъ цыф лъэшыгъ, кIэлэ гъэсакIэм фэIэзагъ, иунагъо зэнэмысыжъэу зэрихъэщтыгъ. Татэ нахъи Нанэ нахъ тыщыщынэщтыгъ. Татэ лэжъэкIуагъ. Бжъэхэр, мэлхэр, псыхуэр, шыхэр, чэмхэр тыхъоигъэх. Ау сьд тибигъэми, тицуакъэхэр хьабыкIушъуагъэх, — мэхъыпцIы Марыет. ТIэкIу тырегъашIэшъ, ипсалъэ къыпедзэжъы. — Хьэматэ икъэбар гъунэ лъызыфэу, дэгъоу зышIэщтыгъэр Хьамзэт (щыIэжъэп). Сэ зэрэслыгъэрэмкIэ, Бэгъушгъэ лъэкъуацIэр къызыщэжъагъэр Хьэмат».

Аруэщтэу ылыгъэтерэп Бэгъушгъэ Алий. ЛIэкъотхыр (геоалогическэ таблицэ) къештэ: «Гъуркъохэм, Блэнаукъохэм, Мамысырыкъохэм Бэгъушгъэ лъэкъуацIэр ахы, Аскъэлае щэпсэх, ау тилIэкъотхэ таблицэ къыхафэхэрэп, — еIо, Хьэматэ ихьышгъи дыригъаштэрэп. — Хьэматэ изакъоу, кIэлэ зышIугъоу хыIушъо лъэныкъом кыкIи Аскъэлае къызыдахъэм, адыгэ джэгугъу горэм къыхэфэгъагъ. ДжэгукIэ зэфэшъхьафхэм бэнэни ахэтыгъ. Хьэматэ зэбэнрэм текIоу, кIочIэшхоу къычIэкIыгъ. А чышIэм «БэгъушгъэкIэ» кIалэм еджагъэх. ГушыIэу «Бэгъушгъэм» уахътэм зэхъокIыныгъэхэр фишIыгъэх — «Бэус» хъугъэ, нэужым «Бэгъушъ». А гушыIэр — Бэгъушгъэр кIалэм лъэкъуа-

Непэ сипсалъэ зыфэгъэхьыгъэу хьэджэ шъуашэ щыгъэу зисурэт шъульэгъурэр Зезэрыхъэ Хьэматэ хьаджэм икъорылъф, Бэгъушгъэ ШыпIытIэ ыкъу. Мы статья згъэхьазырынымкIэ IэпыIэгъу къысфэхъугъэхэу, сиупчIэ-жъэгъугъэхэм «тхьашъуегъэпсэу» ясэлэ. Ахэр Хьэматэ текIыгъэх, зэш-зэшыпхъух, зэпхъорэлъфэгъух. Зезэрыхъэ хьаджэм икъорылъфыхэу зыщагу дьдэсыгъэхэри ахэтых. Ахэм ныбжы шIукIаехэр джыIэх, илъэс 70 — 80-м ехъугъэх, ау яакъылкIэ чаных, яIоф Iахъ ашIэжъы. ГушыIэгъу сшIыгъэмэ упчIитIу афысилагъ: Хьэматэ Аскъэлае икъыдэхъакIэрэ Зезэрыхъэ хьаджэм ищыIэныгъэ гъогурэ.

Зезэрыхъэ Хьэматэ

хьаджэм икъорылъф

цIэуи фэхъугъ. Хьышгъэр Алий къыфэзыIотагъэр Бэгъушгъэ Къарин.

ЛIэкъотхыр дгъэфедэн, цыфхэу охътэ чIэгъ хъугъэхэр къэтпчыных. Хьэматэ къуитф илагъ: Амзан, ЛыхъукIэкI, ШыпIытI, Мэлгош, Пэздыхъу. Непэ зигугъу тшIырэ Зезэрыхъэ хьаджэм Шэуджэномэ (Быгъусатыкъомэ) япхъу Гуагор шъхьэгъусэ фэхъугъагъ. Къуи 5-рэ зы пхъурэ ялагъэх: Аюб, Унай, Хьарун, Исхьакъ, Даут, Шъалихъ.

КыкI Нурыет (Нэшъукъуай) къызэриIорэмкIэ, Зезэрыхъэ хьаджэ Унае фэшъхьафэуи пхъу илагъ (ыцIэ къышIэжырэп). Ар зэлIэм къыкIэныгъэ кIэлищыр — ЗекIошыу, Муслымэт, Цац хьэджэ ЦыкIум иунэ щипIужыгъагъэх. «Татэ иинагъэкIэ гурытыгъ, — еIо Нурыет, — ау аскъэлаехэр зэреджэщтыгъэхэр хьэджэ ЦыкIу е гъэкIэкIыгъэу Зезэр хьаджэ». Нурыети къеушыхьаты хьаджэм ишагу бжъэр зэрэдызыгъэр, мэл Iэхъогъу зэрялагъэр, чыракIохэр алыгъэхэу тутын зэрэшIэщтыгъэр. Ау Хьэматэ къыриIолэн ышIэрэп. «Хьэматэ икъэбар дэгъоу къыпфэзыIотэщтыгъэр Хьамзэт. Укъэгужъуагъ», — еIо Нурыет. Хьамзэт Хьэматэ ехьылагъэу ишIэныгъэ къызыфигъэнагъэр Бэгъушгъэ Байзэт (Гъобэкъуай): «Аскъэлае щыщ унагъом ичэу лъапсэ хульфыгъэ купэу щызэхэсмэ бзыль-

фыгъэ горэ къякIоллагъ, — къысфелуатэ Байзэт. — Бзыльфыгъэм сабыитIу кIыгъугъ: зыр ытамэ тесыгъ, цыкIугъэ, адрэм ыIапэ ыIыгъыгъ. «ТызэрэщыIэн къытэзытырэм зы сабыир естыщт», — ыIуи купым къариIуагъ.

«Лэжыгъэми хьуэщтба?» — еупчIыгъэх бзыльфыгъэм. «Хьуэщт», — ыIуагъ сабыир зыщэрэм. Мэтэшхо горэм хъэ изэу фаушгъи, цу закъо зыкIэшIэгъэ коу бзыльфыгъэм игъусэм фырагъэуцуагъ. Шъэожъые лъэрыкIор къыгъани, ежъэжыгъэх. ТIэкIу тешIагъэу зыгорэм къыIуагъ: «Шъэожъыем ышIэ зэдгъэшIагъэп, талъежъугъажъ, тяжъугъэупчI». Щытхэм ащыщ къыпигъодзыгъ: «Цузэкъокури чыжъэу IукIыжыгъ, сабыим ыцIи гъэнэфагъэ — Хьэмат». ЛIэу зыщэфыгъэм ылтэкъуацIэ — Бэгъушгъэр ритыгъ, ыныбжэ екъуфэ иунагъо хэсыгъ, Аскъэлае унагъо щышIагъ. Хьэматэ ыкъуитфымэ ащыщэу, гъобэкъуаехэр къыкIэлъэлухи, нэбгыритIу алахыгъагъ: Амзанэ гъукIагъэ, ЛыхъукIэкI пхъэшIагъэ. КIэлэ зикъэщэгъу лэжъэкIошхохэм хымэ къуаджэм лъытэныгъэ къыщагъэхьагъ, унагъохэр шашIагъэх, щыщ шыпкьэ хъугъэх. Джаруэщтэу Хьэматэ текIыгъэхэм къоджэ гупситIу — Аскъэлаерэ Гъобэкъуаерэ ялэ хъугъэ».

Бэгъушгъэ Аскэр (Аскъэлай) къыIуатэрэми тедэлугъ (къы-

фэзыIотэжыгъагъэр Аскэр ышнахыжъ Мыхьамод, янэ зэреджэщтыгъэр Кэдрау): «Хьэматэ ыныбжэ икъугъэу, ишъхьэгъусэ кIыгъоу Урыс-Кавказ заом илъэхъан Аскъэлае къэкIожыгъагъ. Цутхьэлэ мээ Iушъом къамыл гъэхъунэ щукъэбзи унагъо щышIэгъагъ». Хьэматэ зыщыпсэуштыгъэри, ишъхьэгъусэрэ ежъыррэ якъэ-гъэхэр зыдэщыт чIыпIэри якIолэн, къыгъэлъэгъонхэ Аскэр ылтэкIыгъэу еIо. Хьэматэ иунагъуи, уахътэу хъугъэ-шIагъэхэр зыщыхъугъагъэми, кIалэм Хьэмат ыцIэу зыкIэхъугъагъэми къэбар гъэшIэгъоныбэ Аскэр къыреIотыIлэ. Ахэм ащыщ Хьэматэ иунагъо хъэ мыт зэрилагъэр, хъэ мыщэф зэрэтелыгъэр. Байзэти, Алий, Аскэри Хьэматэ фэгъэхыгъэу ягушшысэхэр джэнджэшынчъэх. Ахэм афэдэп Цундышк Щащэ (Пэнэжыкъуай). «Гъэнэфэгъэ дэдэу Хьэматэ икъэбар сэ сшIэрэп, ау кIэлитIу хыIушъом кыкIи талъэныкъо къэкIогагъ, — еIо Щащэ. — Хьэматэ Аскъэлае къышыуцугъ, игъусэ Гъобэкъуае зигъэзагъ». Хьэматэ текIыгъэмэ Щащэ занэскIэ, бзыльфыгъэр къэнэгъушIо. Къыхэщы — илахылымэ арэгъушхо. «Аскъэлаерэ къутырэу Краснэмрэ (ижыкIэ зэреджэщтыгъэхэр Свинячэ къутыр) азыфагу чIыгу унае щырялагъ ШыпIытIэ ыкъохэу ТIахыр, Зезэрыхъэ хьаджэм, Мэлгош

ыкъоу Шъхьэныкъо. Къэпраз-нашэ шашIэщтыгъ, ябжъэхэр щалыгъыщтыгъэх. «Зезэр хьаджэ ибжъаIу» — джары аскъэлаемэ яшIэжъ а нэбгыри-щыр къызэрэхъагъэхэр. Бжъэ-матэхэр Зезэр хьаджэ ишагуи дзыгъэх, мэлхэр Iэхъогъу пса-угъ. Псыхуэр, чэмхэр, шыхэр ялагъэх». Зезэрыхъэ хьаджэм изакъоу къытегушыIэныр Щащэ кьин къыфэхъу.

«Хьаджэ ЦыкIу закъор арэп IофышIэшхуагъэр, — еIо Щащэ. — Хьэматэ текIыгъэмэ непэ къызнэсыгъэм анитIукIэ альэгъурэр алитIукIэ агъэчъы. Нахьыпэм гъукIагъэх, пхъэшIагъэх, шэкIуагъэх, бжъэхъуагъэх... Хьаджэм тутын къакъырышхо илагъ, урыс чыракIохэр ылыгъыгъэх. — Мы лъэхъаным Щащэ чIыпIэ гъэнэфагъэ фегъэшъуашэ ежъ ыш — парикмахер цIэрыIоу Рэщыдэ. — Хьэматыкъомэ яхульфыгъэмэ непи ахэтых бжъахъохэр, шакIохэр, пхъашIэхэр...» Джащ фэдэ зэфэхьысыжъкIэ тизэдэгъушыIэгъу Щащэ къызэфешIыжъы.

ИжыкIэ узэкIэIэбэжыымэ, хьышгъэ горэ зыпымылт унагъо щыIэп. Хьэматэ хьышгъэ пчъагъэмэ зэлъальэхъагъ. Анахъ шыпкьэр Тхэм ышIэн. АщкIэ тэ тыкъадыеп.

Быслымэн цыфыр зэрэпсэун фэе гъэсэпэтхыдэхэр КъурIан лъапIэм ичIыпIабэмэ къащыхэфэ. Я 31-рэ сурэм ия 17-рэ Iаятым къыщелэ: «О сикIал! Нэмаз шIы, шIум фэгъасэх, хэбзэнчъэр афэмыд. Насыпынчъагъэ къызыпфакIорэм, щIагъэ зыхэгъэлъ, ар пытагъэ пхэлъыным щыщ». Мы Iаятым тефэу сыда Зезэрыхъэ хьаджэм ищыIэныгъэ хэтIагъагъохэрэ? Инэмаз уахътэ ныбжыи щигъэуагъэп, ишэн-хабзэхэр хэткIи щысэте-хыпIагъэх: лэжъэкIошхуагъ, шэнышIуагъ, исабыихэр ыгъашIоштыгъэх, шIэныгъэр ыгъэлъапIэщтыгъ — иуахътэ зытыригъэкIуадэу ныбджэгъуныгъэ зыдызэрихъэщтыгъэхэр динлэжэ еджэгъэшхохэу, цыф хэшпыкIыгъэхэу щытыгъэх (Хьабибэ ефэнд, Сахьидэ ефэнд); ыпхъу зэлIэм, пытагъэ къызхигъэфагъ — ипхъорэлъф кIэлищыр ыпIужыгъ.

Хьэматэ текIыгъэмэ ащыщэу непэ тэ нэIуасэ тызыфэхъугъэр зы нэбгыр — Зезэрыхъэ хьаджэ. АщкIэ къэдгъэлъэгъуагъ Бэгъушгъэ лIакъомкIэ Хьэматэ илIэкъо къутамэ узэрыгушхон къутамэу зэрэщытыр.

ЕМЫЖ Муслымэт хьаджэ.

Аскъэлай.
Сурэтым итыр: **Бэгъушгъэ Зезэрыхъэ хьаджэр.**





Ильэс заулэклэ узэклэбжыбымэ Теуцожь районым чыгулэжынымклэ илофхэр зэрэдэ-игъэхэр хэти ешлэ. Жьоклуплэ гектар мин 26-м ехъоу илэщтыгъэм ызыщани алэжыштыгъэп, зэлуклэ пстэуми критикэм щаклагъэклыштыгъ. Ау непэ илофхэр ащ тетыхъхэп, республикэм ирайон пэрытхэм ахалыгъэ хьугъэ.

Ащ фэшыхат гъэрэклиуи, ыпэрэ ильэсхэми чыгулэ илэжыныклэ, лэжыгъэ зэфэшхьафхэм ягъэбгъонклэ гъэхъэгъэшлэхэр зэрашлэхэрэр, ильэс къэс апэ рагъэхъузэ гъунэпкъаклэхэр зэраштэхэрэр. Шысэхэр бэ мэхъух. Дышгашъо зытеорэ лэжыгъэ батырзу — натрыфэу зэклэмэ зэлашлэщтыгъэхэ механизаторхэу Джанхьот Юсыф, Изьыны Якъубэ, Изьыш Мыхъутарэ, нэмыкыбэм агъэбагъоштыгъэр аужырэ ильэс 20-ми районым игубгъохэм ащалэжыштыгъэп, хьамэхэми атэплэгъоштыгъэп. Ащ ыпкъ кыкклэу тикъоджэдэхэр чэт-лусыр къащэфынэу Рязанскэ бэдзэрым тетыхъгъэх.

А щыклагъэри непэ дэгъэзыжыгъэ хьугъэ. Ильэс зыщыплым натрыфыр ащагъэбагъо Джэджэхаблэ, Шевченкэм, Петровым, нэмыкхэм ащызэхэщэгъэхэ хьызмэтшлалэхэм. Джащ фэд, лэжыгъэ шъхьалэу коцым икъэхъыжыныклэ районым ищыгъу фэшхьаф алорэп. Джары мы аужырэ ильэс зытлущэу кызытынэжыгъэм районыр зыхэхэрэ ятлонэрэ зонэмклэ хыныгъошхом клэух дэгъухэр фишлынэ зыкылэ-кылар, Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ишлухафтын ренэу кызыкыфагъэшгуашэрэр.

Зигугъу къэтшыгъэхэр блэ-кыгъэ иофшлагъэх. Адэ 2013-рэ ильэсым жьоклуплэу ялэхэм ащышэу гектар тхьапша лэжыгъэ зэфэшхьафхэр зыщашлагъэхэр, гъэтхэ лэжыгъэхэм яхэлхъанклэ япшэрылхэр сыдэушгъэ агъэцклагъэх, непэ сыдэушгъэ ахэм адэлажыкхэрэ? Къэблэгъэгъэ хыныгъошхом изэшлохын сыдэушгъэ фэхъазы-ха? Ахэм, нэмыкы утчлэбэм яджэуапхэр зэдгъашлэхэ тшлэ-игъоу Теуцожь районым мэкью-мэщымклэ игъэлорышлалэу ила-щэу Хьэдэгъэллэ Мэджидэ зы-лудгъэклагъ. Гушылэгъоу зды-тилагъэр мыщ кыкылэжыкылоу кыхэтэуты.

— Гъэтхэ лэжыгъэхэр гектар 9922-мэ ащытшлэнэу щытыгъ, — тиупчлэхэм джэуапхэр къари-тыжыкхэзэ ялофшлагъэхэр зыфэ-дэхэм ташегъэгъуазэ тигушы-лэгъу. — Анахэ охгъэшлэхэм, минеральнэ чыгъэшлэу ящыклагъэр адыхатлхъэзэ, щэнаут зыхэлъ уцэу цыраужхэр хьасэхэм къахэзымыгъэклэщтыр чыгулэ едгъэклузэ лэжыгъэ зэфэшхьафхэр гектар 12550-мэ ащыт-пхыгъ. Ар планэу тилагъэм гек-тар 3128-клэ, гъэрэкло хэтлхъэ-гъагъэм гектар 4419-клэ анахыб. Хэзгъэунэжыкы сшлэигоу гъэт-хэ лэжыгъэхэм яхэлхъан гъат-хэмрэ иофшлэнхэмрэ ямэфэклэ къэмысызэ республикэм ирайон-хэм апэу зэрэтыухыгъэр ары. Къыхэзгъэхъошхы сшлэигоу чыгулэ ижъонклэ, игъэушгъэ-бынклэ, чылэпхъэ дэгъухэм якъэгъотынклэ, ахэр игъом чы-гулэ егъэклугъэнхэмклэ, мине-ральнэ гъомылхэр, гербицидхэр адыхэлхъэгъэнхэмклэ шапхъу-щылэ пстэури тыхъызмэтшлэ-плэхэм япащэхэм, тимеханизаторхэм дэх ямылэу зэрагъэцэ-клагъэр.



Пхъэнымклэ планым кыырагъэхъугъ, хыныгъошхом фэхъазырых

Корр.: Тыгъэгъазэу, натрыфэу хэшхъульхъагъэхэр тхьапша? Ахэр гъэрэкло иофшлагъэу шъуилагъэхэм анахыбэха?

Хь. М.: Тыгъэгъазэу тпхы-нэу итхъухъэгъагъэр гектар 4761-рэ, хэтлхъагъэр гектар 7388-рэ. Арышъ, а пчъагъэр планэу тилагъэм гектар 2617-клэ, 2012-рэ ильэсым иофшлагъэу тилагъэм гектар 3068-клэ анахыбэх. Джащ фэд, натрыфым ипхыныклэ гъэхъэгъэшлэхэр тшыгъэх. Гектар 4247-м ычы-плэклэ гектар 4450-м хатлхъи планым гектар 263-рэ, гъэрэкло тшлэгъагъэм гектар 940-рэ къэд-гъэхъугъ.

Корр.: Аушгъэу шъуегу-гъузэ, шапхъэхэр жьугъэцаклэхэзэ игъом дэгъоу хэшхъульхъагъэ гъэтхэ лэжыгъэхэм сыдэзытэа? Сыдэушгъэу шъуадэлажыкхэр? Анахэ дэгъоу иофшлэнхэр зыщызэхэщагъэхэм, зыхъасэхэр дахэхэм ацлэ къетэгъалоба. Зипшэ-рылхэр икыоу зымыгъэцаклэхэу ауж кыинэхэрэри зыщымы-гъэгъушхэ. Фермерхэм ялофшлагъэхэр зыфэдэ-хэми тигъэзетеджэхэр ащытэгъэгъуазэх.

Хь. М.: Титыгъэгъэзэ ыкы тинатрыф хьасэхэр дахэх, къаб-зэх. Тимеханизаторхэм алэжыкыамыгъанэу адэлажыкхэ. Нахыпэм натрыф ыкы тыгъэгъэ-зэ зэхэжыкхэагъэхэр шуанэклэ клэлэеджаклохэм зэрапклэщты-гъэр щылэжып. Хьасэхэм уцыжхэр къахэзымыгъэклэщт гербицидхэр, минеральнэ гъомы-лэхэри ахалхъагъэхэщ, шлу-цэрымэр атырихэу къабзэх.

Зипшэрылхэр зымыгъэца-клэрэ, гъэтхэ лэжыгъэхэм япхыныклэ планэу илэри изымы-гъэкъугъэ тилэп. Дэгъухэм анахэ дэгъужыкхэм, ильэс къэс лэ-жыгъэгъэхэу къэзыжыкхэуэрэм,

джыри зичэзыу гъэтхэ губгъо иофшлэнхэр елолалэ имылэу зыщызэшлэхыкхэрэм, тшысэ-техыплэхэм ащышых Кушъу Рэ-мэзанэ зипэщэ фирмэу «Синди-ка-Агрор» (иагроном шъхьалэр Тыгъужь Нурбий), Афэунэ Ис-махыилэ зилэшхъэтет хьызмэт-шлалэу «Киево-Жураки» зы-фиорэр (иагроном шъхьалэр Пшыдагъэ Альберт), гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Шансыр» (итхьаматэр Уджыхъу Юсыф).

Гъышъ Хьарунэ зипэщэ хьы-змэтшлалэу Пэнэжыкыуае дэтыр зызэхашагъэр бэшлагъэп. Апэ илофхэр дэгъугъэхэп, ауж кы-нэщтыгъ. Ау мы лъэхъаным ыпшэкклэ зигугъу къэтшыгъэ пэрытхэм пыгъэ ахэуцуагъ, те-гъэгъушлэ. Гъэтхэ лэжыгъэ гек-тар 1600-рэ фэдиз хилхъагъ, ащ шышэу натрыфыр гектар 542-рэ, тыгъэгъазэр — 570-рэ, хьэ гъэт-хасэр — 441-рэ. Иофшлэнхэр игъом, дэгъоу зэшлэхыгъэхэщ, ябжыхъэ ыкы ягъэтхэ лэжыгъэ-хэр къабзэх, дахэх. Ащклэ зи-шлуагъэ къэклуагъэр яагроном шъхьалэу, опытышхо зилэ специ-алистэу Кушъу Хьазрил. Къы-хэзгъэщы сшлэигоу районым иагроном шъхьалэу Натлэкъо Махьмуди. Ащ зэклэми ыналэ атет.

Фермерхэмклэ гушылэ заул. Ахэм гъэтхэ лэжыгъэхэр гектар 3806-рэ фэдизмэ ахалхъагъэх. Ягухэлгыгъэхэм гектар 1500-рэ къарагъэхъугъ. Натрыфыр гектар 1084-мэ, тыгъэгъазэр гектар 2618-мэ ащапхыгъ. Ялэжыгъэ хьасэхэм уяплэклырэр фермер-хэу Гьобэкъуаеклэ Уджыхъу Борисэ, Шъхьэлэхъо Мэдинэ, Уджыхъу Кемалэ, Аскъэлаеклэ Хьаджэлдый Аскэр, Джэджэ-хьаблэклэ Мэшлэклэ Махьму-дэ, Джармэкъо Аслъан, нэ-мыкхэм.

Корр.: Мыщ ыпэм зэдэгъушлэгъоу зэдытилагъэм кышчытэплогъагъ ильэс пчъагъэм амыгъэфэдэ-

гъэхэ, цыраужхэмклэ зэхэкыхъэгъэхэ жьоклуплэ хьасэхэр жьугъэкъэбзэжыкхэзэ шушылэнэу, лэжыгъэ шлалэхэм ахэжыгъэ-хъажыкхэу, зы жьоклуплэ гектари хьа-улыеу щымылыным шъуылынынэу.

Хь. М.: Тиуагъэ игъэцкы-жыны тшышпыкхэу тыпылэ. Иофшлэгъэ дэгъухэри тилэх. Хьурмэ Хьазрэт зипэщэ хьы-змэтшлалэу «Прикубанскэр» зэхэтшгъагъ. Ащ Хьэлэкъуае дэжыкыкэ бэшлагъэу амылэжыу щылыгъэ чыгоу гъэзетым къибгъэхъэгъагъэри, былым гъэпщэрыплэщтыгъэм ыкыб дэл гектар 535-ри ыштагъэх, дэгъоу ыгъэушгъэхэ, тыгъэгъа-зэр ащишлагъ. Агрофирмэу «Ас-къэлаем» чыгу гектар 1100-у фэгъэзэгъагъэр кытлупшы-жыгъ. Ари фермер горэм ылыгыгъэ чыгухэри Борсэ Бис-лъан ыштэхэи, хьызмэтшлалэу «Возрождение» зышлэр зэхи-щагъ, гектар 684-мэ гъэтхэ лэ-жыгъэхэр ахилхъагъэх. Клэклэу къэплон хъумэ, ильэс заулэрэ хьаулыештыгъэхэ жьоклуплэ гек-тар 4420-рэ тызхэт ильэс закъом лэжыгъэ шлалэхэм ахэдгъэ-хъажыгъ. Къэнэжыкыи щы-лэпышъ, тиуагъэ бэрэ пэмылэу гъэцкыжыгъэ хъушъ.

Корр.: Ар иофшлэгъэ шлагъу. Цыфхэм ямы-закъоу, чыгури лэ-жыгъэ бэгъуагъэклэ кышшотэщт. Джы бжы-хэ лэжыгъэхэм зафэд-гъэзэн. Хыныгъошхом кызырэлэгъагъэри тинэрылэгъу. Хьэ хьа-сэхэр гъожы хъугъэх, ялухыжыгъоу къэсыгъ. Ахэм къаклэжыкылощт коцыри. Сыд фэдиза лушхыжыкхэу щытыр, лэжыгъэ шъхьалэм иугъошхын сыдэушгъэу зыуфэхъазыра?

Хь. М.: Пстэумклэ лутхы-

жыныу щытыр гектар 10500-рэ. Ащ шышэу хьэр гектар 875-рэ, коцыр — 8175-рэ, тритикалиер — 714-рэ, рапсыр — 250-рэ. Гъэтхэс хьэр гектар 441-рэ. Ти-лэжыгъэ хьасэхэм язытет дэеп. Лэжыгъэ бэгъуагъэклэ кытэ-тэнхэу тэгугъэ. Ащ фэшлэ мы-гъатхэ чыгъэгъэшлэхэмклэ тлогъо-гогъо тшышлагъ, щэнаут зыхэлъ уцхэмклэ цыраужхэр ахэд-гъэклодыкыгъэх, ахэр клэзыгъэ афэмыкхэу лутхыжыкхэр, хьам-бархэм ягъэоллэжыкхэуэр ары типшэрылтыр.

Корр.: Ащ фэшлэ комбай-нэ тхьапша шъуишъ-клагъэр, шъуилэр? Ахэр сыд фэдэхэ, клэха, жьы-ха, хъазыра? Шъуэ-щыкыкхэрэ комбайнэхэр тыдэ кыкыштыкхэ? Ком-байнэхэм лэжыгъэр къаклэзыштыкхэ авто-машинэхэмклэ шъуилоф-хэр сыдым тетыха?

Хь. М.: Хыныгъошхом мэфэ Иофшлэгъуи 10 — 15-клэ зэшлэ-хынэу ары итхъухъэрэр. Мафэ къэс гектар 600 — 700 къэтло-жыкытэ тшыныу тэгугъэ. Комбай-нэ 35-рэ хыныгъошхом хэдгъэ-лэжыкхэ. Тыхызмэтшлалэхэм ялэр 25-рэ. Ахэр комбайнэ те-гъэпсыхъагъэхэу «Джон-Дир», «КЛААС», «Лаверда», «Дон-1500» зыфилохэрэм афэдэх, клэх, непэ луагъэми Иофшлэным фэ-хъазырхэу щытыкх. Адэ тызшы-клэрэ комбайнэ зыбгъушпыр кытфэгъэклоштыкхэми тязэгъы-гъах.

Лэжыгъэр комбайнэхэм авто-машинэ 40-мэ къаклаштыт. Тэ тиэр 20. Ахэри Иофшлэнхэм афызэтырагъэпсыхъагъэх. Адэ автомашинэ 20-у тызшыкыкхэу хыныгъом хэлэжыкхэмклэ ты-зэгъыгъах. Унэе автомашинэхэр зилэхэу кытфаклорэр, хыны-гъошхом хэлажыкхэ зышлэигоу-маклэп. Механизаторхэри екыкх. Лэжыгъэм иугъошхын хэла-жыкхэрэм ягъэшхэни шапхъэхэм адиштэу зэхаштэ.

Корр.: Хьамэхэм ягугъу къэшлыба.

Хь. М.: Ахэр зилэхэр «Син-дика-Агро», «Киево-Жураки», «Адыгейское», «Шанс» зыфило-хэрэр арых. Ау джы коц хьасэ-хэр цыраужхэмклэ зэхэжы-хъажыкхэуэр, комбайнэхэм къаложыкхэр лэжыгъэр шлоуе, ащ фэшлэ хьамэм тыратакъомэ, щызэпырагъазэу, шагъэгъушъу, щыбзэхэмклэ зэпадзэу, коц са-мэхэр хьамэм ошхыр къахашхэу мээ заулэрэ тельхэу, тебгъо-тыхъэхэу зэрэщытыгъэм Иофыр тетыхъэп. Лэжыгъэ хьасэхэр къабзэх, комбайнэхэр клэх, дэ-гъух, лэжыгъэу къаложыкхэр укъэбзыгъахэу хьамэм къара-гъашхэ, бэрэ ащ тырагъэлы-жыкхэр, тлэклэ зыпырагъазэшъ, агъэгъушъышъ, хьамбархэм арагъэклужы, осэ тэрэз агъоты-фэ алыгышъ, ащэ.

Иофшлэнхэри зэкылэжыкхэу зэшлуахыштыкх. Комбайнэхэм уарэр къаупклэштэщт, хыпкъхэм къахатэкъошхыт. Ахэм ауж итыкх тракторхэу диск онтэгъу-хэр зыпышлагъэхэм чышъ-хъашгъэр зэхашпклэштэщт, полу-парэу къалэтыжыкхыт.

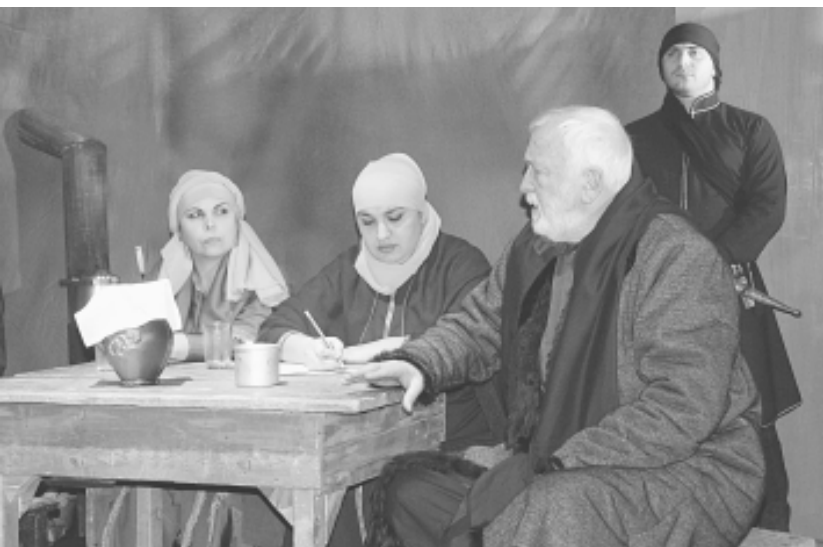
НЭХЭЕ Рэмэзан.

R.S. Къыхэжыкхэуэр хьыгъэн-фае районым илэгъэ хьэ гек-тар 875-рэ зэрэлуахыжыкхэуэр, ащ гектар тельхытэу центнер 43-рэ кырахи, ащклэ респу-бликэм я 2-рэ чышлэр зэрэша-убытыгъэр.



Москва рагъэблэгъагъэх

«Урысыем итеатрэхэр Темыр Кавказым пай» зыфилорэ фестивалыр Пятигорскэ, Владикавказ, Налшык, Щэр-джэскалэ, Назрань, нэмык кьалэхэм ащыкьуагъ. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ зэлуклэхэм ахэлэ-жъагъ. Спектаклэу «Лавинэр» щысэ тепхынэу тиартистхэм кьызэрагъэлъэгъуагъэм фэшл щытху тхылхэр, шлухъафтынхэр кьафагъэшъошагъэх.



Пресс-зэлуклэу тыгъуасэ Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцлэ зыхырэм шыкьуагъэм фестивалым щытегушылагъэх. Театрэм идиректорэу Зыхъэ Мэлайчэт зэфэхьысыжъэу кышпъыгъэм кьызэрэщыхигъэщыгъэу, пэшорыгъэш зэнэкьокъум тиартистхэр хэлажъэх, ялпэлэсэныгъэ фестивалым кышпагъэлъэгъонэу фытыныгъэ кыдахыгъ. Урысыем икьэлэ цыкьлэхэм яфестивалэу Пятигорскэ щызэхашагъэм Лъэпкъ театрэр шылагъ. Урысыем культурэмкьлэ ими-

нистрэу Владимир Мединскэр, Лъэпкъхэм я Къэралыгъо театрэ ихудожественнэ пашэу Евгений Мироновыр фестивалым хэлэжъагъэхэм кьафэгъушлуагъэх.

— Лъэпкъхэм я Къэралыгъо театрэ изэнэкьокъоу 2012-рэ илээсым Урысыем щызэхашагъэм спектаклэ 70-рэ кьызышагъэлабгом, АР-м итеатрэ кьызэрэхахыгъэр тэрклэ гушлуагъо, — кьылуагъ Зыхъэ Мэлайчэт. Режиссерэу Радион Букаевым ыгъэуцугъэ спектаклэу «Лавинэр» хэлэжъэгъэ тиартистхэм

зэхэщаклохэр кьащытхуыгъэх. Театрэ 14-мэ ащышэу 2-р арынылпэ Лъэпкъхэм я Къэралыгъо театрэ ипремие зыфагъэшъошагъэр. Щытхуцлэр кьыдэзыхыгъэ тиартистхэм лъэшэу сафэраз.

Артистхэу Устэкъо Мыхьутар, Зыхъэ Заурбий, Хьакъуй Аслъан, Ацумыжъ Нурбий, Даур Жаннэ, Болэкъо Аминэт, Батыжъ Фатимэ, Къэбэхъэ Анзор, Клубэ Адамэ, литературэу Юфыгъохэм афэгъэзэгъэ Къуиужъ Нэфсэт, режиссер шъхьалэу Кукэнэ Муратэ анахъэу кьыхагъэщыгъэр зэхэщаклохэр дэгъоу кьазэрапэгъокьыгъэхэм даклоу, театрэхэм ялофшаклэ лъыплъэнхэ зэралъэкьыгъэр ары.

Псэ зыпыт зэлуклэгъухэм ямэхъанэ зыкьызыригъэтырэр, театрэр фестивалхэм, зэлуклэгъу гъэшлэгъонхэм нахьыбэрэ ахэ-

лажъэ зэралпэгъор М. Кука-нэм, Ф. Батыжым, Ж. Даурым, М. Устэкъом кьалуагъ. Спектаклэу «Лавинэр» акъыл хэпхынэу зэрэгъэпсыгъэр А. Болэкъом илэкьлэ-шпъыкьлэхэм кьахэщыгъ.

Нахьыжъыр бгъэлъэплэн зэрэфаем, ллакъом ишэн-хэбзэуцугъэхэм якъэухъумэн ямэхъанэ зыкьызыригъэтырэм, нэмыкьлэхэм афэгъэхыгъэ «Лавинэр» адыгэмэ яшэн-хабзэхэм адештэ. Арын фае артист пэпчэролэу кьышпъырэм гукьлэ псэкьлэлылэсызэ, идейнэ мэхъанэм икьызылэхын кьызыкьлэхуыгъэр.

Москва щыклошт фестивалым АР-м и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцлэ зытыр рагъэблэгъагъ.

Сурэтхэр пресс-зэлуклэмрэ спектаклэу «Лавинэр» кьащатыраыхыгъэх.



ФУТБОЛ. РЕСПУБЛИКЭМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Хырыхыхьэм фэтэгъадэ

Тиреспубликэ футболымкьлэ изэнэкьокъу хэлэжъэрэ командэхэм апэрэ къеклокьыгъом хэхьэрэ ешлэгъухэр мы мазэм аухыщтых. Теклоныгъэр кьыдэзыхыщтыр язэрэмыгъашлэу хырыхыхьэм фэдэу зэлуклэгъухэр маклох.

Тхьамафэу блэкьыгъэм ешлэгъоу ялагъэхэр зэраухыгъэхэм шгу-зэпплэ.

«Пэнэжыкьуай» — «Герта» — 6:0, «Инэм» — «Улап» — 5:5, «Лэшэпсын» — «Еджэркьуай» — 7:1, «Кошхьабл» — «Нарт» — 3:2.

Ешлэгъоу ялэштхэр

19.06.

«Факел» — «Урожай»

21.06.

«Нарт» — «Факел»

«Еджэркьуай» —

«Кошхьабл»

23.06.

«Улап» — «Пэнэжыкьуай»
«Адыгэкьал» — «Инэм».

Чыплэхэр

ЗЭТЭГЪАПШЭХ

«Къохьанпэм» хэтхэр

1. «Пэнэжыкьуай» — 6

2. «Адыгэкьал» — 6

3. «Улап» — 4

4. «Инэм» — 4

5. «Герта» — 0.

«Къокьыплэр»

1. «Кошхьабл» — 7

2. «Лэшэпсын» — 7

3. «Еджэркьуай» — 6

4. «Урожай» — 3

5. «Нарт» — 3

6. «Факел» — 0.

Гъэшлэгъоныр Инэм икомандэ 5:0-у «Улапэм» теклозэ, пчъагъэр 5:5 зэрэхъугъэр ары. Ащ фэдэ футболым бэрэ шыплэгъуштэп. Анахь усэрэжым уепчыгъэми, джэуапыр тэрэзэу кьыуитын умылгъэкьыштэу кьыт-щэху.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.